

Een witloofrooier in actie op een veld van Marnick in Frankrijk. Tijdens het eerste jaar van de tweejarige teelt vormt zich de penwortel.

FOTO: MARNICK DEVISSCHERE

FOTO: JAN VAN BAVEL

Marnick en Maddy met hun zoon Matthys.

Hypermodern witloof telen en verwerken

Marnick en Maddy De Visschere-De Witte uit het West-Vlaamse Koolskamp telen al sinds 1989 witloof. In 2008 werd het bedrijf volledig geautomatiseerd om een compacte en efficiënte forcerie te creëren. Wij gingen een kijkje nemen. – JAN VAN BAVEL –

In 1989 nam Marnick, samen met zijn echtgenote Maddy, het bedrijf over van zijn vader. Marnick is al de zesde generatie op het bedrijf. Als een van de laatste telers in West-Vlaanderen startte hij met witloof. Voordien was het een gemengd bedrijf, met varkens, koeien (melk- en vleesvee), kolen, sla en prei. Stilaan evolueerden ze naar de hoofdteelt witloof. Daarnaast hebben ze nog 25 ha aardappelen, 10 ha maïs (voor verkoop) en 5 ha weiden. Tot 2008 teelden Marnick en Maddy witloof op stellingen (hydroteelt). Via dit systeem konden de witloofwortelen inzetten en het witloof oogsten, terwijl er op de begane grond steeds kon worden voortgewerkt. Omdat dit systeem niet vol te houden was bij een uitbreiding, werkte het koppel een vijftal jaar ook nog op een ander bedrijf. Op dat bedrijf worden nu enkel nog de loods en de koelinstallaties gebruikt.

Efficiënte forcerie

In 2008 werd de oude forcerie afgebroken en vervangen door een nieuwe, compacte en efficiënte forcerie in een nieuwe loods. Sinds augustus 2008 teelt De Visschere jaarlijks zo'n 90 ha witloof met behulp van een volledig geautomatiseerd systeem, dat gebaseerd is op 2 uitgangspunten. Het

eerste uitgangspunt is dat – waar mogelijk – trekkakken door de lucht worden getransporteerd, wat heen en weer rijden met een vorkheftruck voorkomt. Tweede uitgangspunt is dat er geen wachttijd mag zijn bij handelingen die met de hand gebeuren, zoals de oogst van het lof en het opzetten van nieuwe witloofwortels. Het werk moet kunnen doorgaan, zonder afstemmings- en tijdverlies, met de mogelijkheid de personeelsbezetting te variëren. “Ik moet zelf mee kunnen werken, maar de productie moet ook doorgaan als ik bezig ben met ander werk”, vertelt Marnick. Doelstellingen bij de automatisering waren met zo weinig mogelijk (en liefst gemakkelijke) arbeid een zo hoog mogelijk rendement bereiken.

Ingrijpende automatisering

Die automatisering was vrij ingrijpend. In samenwerking met machinefabrikant Demaitere kozen Marnick en Maddy voor een totaal nieuw concept in de witloofteelt. Demaitere werkte het idee van een ‘transportsysteem door de lucht’ technisch uit. Zo is er een doorstroomsysteem van de trekkakken, waarbij lege trekkakken meteen na de oogst naar een wasruimte worden getransporteerd. Een robot neemt de

trekkak vast en beweegt die voor een vaste hogedrukpuit. De gewassen trekkak kan daarna meteen weer worden opgevuld met witloofwortelen (in het vakjargon noemt men dat intafelen) en in de forceerruimte worden geplaatst. Een persoon kan 6 bakken (van 1,2 m²) per uur vullen. Het wassen gebeurt met regenwater uit een 600 m³ groot bassin onder de trekkerij. “Bij nieuwbouw is een buffer voor regenwater verplicht, om de kans op wateroverlast te beperken. Dan kun je dat water ook net zo goed gebruiken”, vertelt Marnick. Het systeem kan tot 30 trekkakken per uur verwerken. De voorraad oogstrijp lof, in maximaal 6 stapels van 8 bakken, wordt met een heftruck vanuit de trekcel in de verduisterde bufferruimte gezet.

Het systeem zorgt ook voor de verplaatsing van de trekkakken vanuit de bufferruimte (in de forceerruimte) naar de oogstlijn. Omgekeerd worden pas ingetafelde trekkakken in die bufferruimte op stapels geplaatst. Nadien gaan ze met de heftruck naar de forceercel. De afvoer van het oogstafval en de wortels loopt via verzonken kanalen onder de vloer naar buiten. Volgens hetzelfde idee zijn in de trekcellen kanalen aangebracht voor de afvoer van het proceswater. Onder de nieuwe loods bevindt zich een regenkelder. Het opgevangen regenwater wordt gebruikt voor diverse toepassingen; onder meer voor de forcerie, het reinigen van de bakken en het sanitair gedeelte van het bedrijf. Op de loods werden ook zonnepanelen geplaatst met een vermogen van 143 kWp; eind 2009 werd dit op de andere loods van de forcerie uitgebreid tot 220 kWp. Het bedrijf verwerkt zo'n 2 ha witloof per week.

Verscheidenheid

Marnick en Maddy telen zelf het grootste deel van hun witloofwortelen. “We hebben zo'n 30 ha witloofwortelen in eigen beheer, waarvan ook een deel in Wallonië”, vertelt Marnick. “Verder hebben we ook nog witloofwortelen op contract in Frankrijk en Nederland en nog een aantal

FOTO: JAN VAN BAVEL

Marnick Devisschere koos voor een wortelopezelijn in de vorm van een cascade (in de hoogte verspringend). Een bak wordt door 1 tot 6 personen na elkaar vol met wortelen gezet.

hectare in de buurt van Oudenaarde. We hanteren deze verscheidenheid om de klimatologische omstandigheden gedeeltelijk in de hand te houden én de kwaliteit van de witloofwortelen te handhaven. Zo worden de wortelen in het noorden van Nederland veel langer bewaard in koelcellen dan in Frankrijk. We kunnen ongeveer 50% van de wortelen zelf stockeren op ons bedrijf: een deel ervan wordt bewaard in koelruimtes met bevochtiging, een ander deel wordt ingevroren in plastic zakken. Het voordeel van deze laatste bewaarmethode is dat je bijna geen vochtverlies hebt. In onze koelcellen worden de wortelen voor de lange bewaring, in tegenstelling tot die in Nederland, niet bevochtigd. Bevochtigen gebeurt om de wortelen zoveel mogelijk op een goede kwaliteit te houden. De temperatuur in de koelcellen voor lange bewaring schommelt rond -3 °C, zodanig dat in de kist een temperatuur van -1 °C wordt bereikt. Voor de heel late bewaring huren we nog capaciteit bij in Nederland. De wortels voor een bewaring tot na de zomer worden bewaard in Nederland, wortels uit Wallonië voor de late forcerie bewaren we op ons bedrijf.”

Wortelverwerking

“Witloof wordt gezaaid in mei”, vervolgt Marnick zijn verhaal. “Daarbij voorzien we 300.000 tot 400.000 zaden per hectare. Tijdens het eerste jaar van de tweejarige teelt vormt zich de penwortel. In Frankrijk wordt de vlakveldteelt toegepast, in België en Nederland de ruggenteelt. Tot enkele

jaren geleden was het rassenassortiment vrij beperkt, maar nu zijn er meerdere zaadhuizen actief met goede variëteiten voor de verschillende trekperiodes. Op de meeste bedrijven wordt gebruik gemaakt van minstens 5 variëteiten. Vanaf eind september tot november wordt er massaal geroid. De witloofwortelen komen binnen op het bedrijf, waar ze verdeeld worden onder enkele sorteringen. De kleinste sortering omvat de ondermaatse wortelen (die weer naar het veld worden gebracht); de goede maat, die nog eens wordt opgesplitst in een kleine en grotere maat. We halen de kleinere wortelen eruit omdat ze 2 dagen sneller groeien in de forcerie.”

Ondergrond is bepalend

De bodem waarin de witloofwortelen groeien, kan sterk verschillen qua structuur en kwaliteit. “De wortelen die uit Wallonië komen, zijn van goede kwaliteit. Nadeel is dat ze in zware grond groeien die moeilijker te bewerken is. Nederlandse wortelen kan men dan weer makkelijker verwerken, doordat de grond makkelijk te bewerken is en de opkomst meer verzekerd is doordat akkerbouwers er veel vlugger beregenen. De opkomst is er bijna ideaal. Vroeger werden de witloofwortelen voor het opzetten nog bijgesneden op lengte (zowel boven- als onderaan), tot ongeveer 17 cm. Om tijd te besparen en doordat de kwaliteit van het rooien verbeterde, gebeurt dat de laatste jaren niet meer. Het is vooral belangrijk dat de opkomst heel gelijk is. Als je op het veld

een homogene opkomst hebt, hebben alle wortelen bijna dezelfde diameter en worden ze door de rooimachine op dezelfde lengte afgesneden. Indien de wortelen ongelijk opkomen, heb je dunne en dikke wortelen. Dikke wortelen groeien altijd hoger boven de grond dan dunne. Als je dus een ongelijk perceel hebt, is er veel verschil in lengte van de wortelen.”

Sortering

“Wij werken hoofdzakelijk met Oost-Europese arbeidskrachten, die op ons bedrijf logeren. Over het algemeen zijn we daar heel tevreden over”, zegt Marnick. De Visschere beschikt over 2 oogstlijnen met afsnijmachines. De 2 personen die de wortels inhangen, hebben elk een ‘eigen’ trekbak, waaruit ze kunnen werken met een minimum aan draibewegingen. De

FOTO: JAN VAN BAVEL

Het sorteren gebeurt door voornamelijk Oost-Europese arbeidskrachten.

trekbak staat op een handbediend draaiplateau, waarmee de bak steeds wordt vastgezet in de meest gunstige werkposities. Is de eigen trekbak leeg, dan gaat men door met de derde, gemeenschappelijke bak.

Het geogste witloof sorteert men op het bedrijf – volgens de Flandrianormen – in minimaal 5 klassen: kort dik (het meeste volume), kort dun, dik, kort dik ab, kort dun ab en minderwaardig (tweede klasse). De afzet verloopt volledig via de REO Veiling. Meestal voeren ze er elke dag aan. Marnick en Maddy zijn van plan om nog een tijd met hun bedrijf door te gaan, want opvolging zit er voorlopig nog niet meteen in. “Onze kinderen studeren nog. Op dit moment hebben ze nog geen ambitie om mee in het bedrijf te stappen, maar dat kan uiteraard nog veranderen. We zien wel wat de toekomst brengt”, lacht Marnick. ■

Witloofteelt in West-Vlaanderen

De laatste 15 jaar daalde het aantal witloofbedrijven in West-Vlaanderen met iets meer dan 40%. Nochtans nam de aanvoer van witloof op de REO Veiling tussen 1995 en 2009 verder toe. Vooral de prijs van het witloof zit de laatste jaren in een neerwaartse spiraal. Het grootste areaal witloofwortelen bevindt zich in de provincie Vlaams-Brabant, al bestaat er een grote uitwisseling tussen de regio's wanneer de wortelen worden geroid en de bewaring ingaan. Witloofwortelen die in Vlaanderen worden geteeld, dienen vooral voor de forcerie op het bedrijf. In West-Vlaanderen is dit 86%, in Vlaams-Brabant 73%. De wortelen die niet voor de forcerie op het bedrijf bestemd zijn, worden verkocht. In dit percentage zitten voornamelijk de akkerbouwers die witloofwortelen zaaien, maar zelf geen forcerie hebben. Momenteel telt West-Vlaanderen nog een honderdtal witloofbedrijven.